

På samma sätt bevisas, att $\angle N$ är $= \angle DFE$, och då måste $\angle L$ vara $= \angle D$ (I: 32, f.). V. S. G.

Anm. Av I: 13; I: 17 följer, att

$$u_1 + v_1 = u + v > 2R.$$

Sats 4. Problem.

(Fig. 138.) Att inskriva en cirkel i en given triangel.

Analys. Den sökta cirkeln skall tangera alla tre sidorna i $\triangle ABC$. Av III: 17 anm. inses, att man för att finna denna cirkels medelpunkt måste skära två av $\triangle$:ns vinklar mitt itu.

Lösning. Skär därför $\angle ABC$ och $\angle ACB$ mitt itu genom BD och CD , vilka råkas (I: 28, A) i D , och fäll $DE \perp AB$, $DF \perp BC$, $DG \perp AC$. Emedan $\angle DBE$ är $= \angle DBF$ och $\angle DEB = R = \angle DFB$ samt sidan BD gemensam, så är $\triangle DEB \cong \triangle DFB$ (3:e kongr. f.), således $DE = DF$. På samma sätt bevisas, att DG är $= DF$. Således är $DE = DF = DG$. Uppritar man nu en cirkellinje, som har D till medelpunkt och

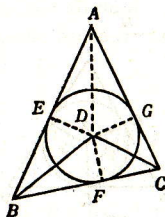

Fig. 138.

går genom en av punkterna E, F, G , så måste den också gå genom de övriga. Den tangeras ock av sidorna, emedan vinklarna vid E, F, G äro $= R$ (III: 2, f. 3). V. S. G.

Anm. Här uppstår den frågan, om det går an att skära vilka två vinklar som helst i triangeln mitt itu. Att så är, kan lätt visas. Sammanbindes A med D , så följer av 4:e kongr. f., att $\angle DAE$ är $= \angle DAG$, eller att om två vinklar i en $\triangle$ delas mitt itu samt de tudelande linjernas skärningspunkt sammanbindes med den tredje vinkelns spets, så blir denna vinkel även mitt ituskuren. Denna sats kan ock uttryckas sålunda: *de tre bisektriserna i en triangel råka varandra i en och samma punkt (den inskrivna cirkels medelpunkt).*

Sats 5. Problem.

(Fig. 139 a, b, c.) Att omskriva en cirkel kring en given triangel (ABC).

Analys. Emedan cirkellinjen skall gå genom A och B , så är AB en korda; men medelpunkten måste ligga på kordans

mittpunktsnormal (III: 1). Likaledes måste medelpunkten ligga på mittpunktsnormalen till AC .

Härav fås följande lösning.

Lösning. Skär två sidor AB och AC mitt itu i D och E resp. och drag $DF \perp AB$ och $EF \perp AC$.

Påstående: Punkten F , där dessa linjer råkas (I: 28, A. Jfr övn. 51, s. 57), är medelpunkt till den omskrivna cirkeln.

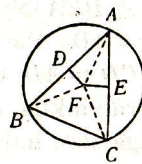

Fig. 139 a.

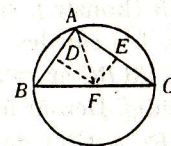

Fig. 139 b.

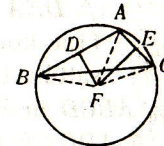

Fig. 139 c.

Konstr. Man behöver blott bevisa, att F ligger lika långt från alla vinkelspetsarna. Sammanbind därför F med A, B och C .

Bevis. $FB = FA$ (lösn.), $FA = FC$ (lösn.), $\therefore FB = FA = FC$.

Tager man således F till medelpunkt för en cirkellinje, som går genom A , så måste den ock gå genom B och C samt är följaktligen den omskrivna cirkeln (def. 6). V. S. G.

Följdsats. Genom tre punkter, som ej ligga i rät linje, kan blott en cirkellinje gå och denna är genom dem fullt bestämd.

Anm. 1. Om genom skärningspunkten till två sidors mittpunktsnormaler i en triangel en linje fälles vinkelrät mot den tredje sidan, så blir denna även delad mitt itu (III: 3). Detta kan ock uttryckas sålunda: *de tre mittpunktsnormalerna i en triangel träffas i en och samma punkt (den omskrivna cirkels medelpunkt).* Jfr övn. 30, s. 33.

Anm. 2. Läget av punkten F är olika, allteftersom $\triangle$:ns största vinkel är spetsig, rät eller trubbig. Är vinkeln spetsig, så är det segment, vari den står, större än halvcirkeln: således faller F i detta fall inom $\triangle$:n, fig. 139: a; är den största $\angle = R$, så är segmentet, vari den står, lika med halvcirkeln, och F faller i den punkt, där hypotenusan är mitt ituskuren, fig. 139: b (jfr I: 34 B); är slutligen $\triangle$:ns största vinkel trubbig, så är det segment, vari den står, mindre än halvcirkeln, och medelpunkten faller då utom $\triangle$:n, fig. 139: c.